

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för ekonomi

Strandskyddet – behövs det förändringar och vad får det isåfall för konsekvenser?

Niclas Lexén

2022

Examensarbete, Grundnivå (kandidatexamen), 15 hp
Rättsvetenskap
Rättsvetenskapligt program med inriktning mot skatterätt och fastighetsrätt

Handledare: Börje Leidhammar
Examinator: Eleonor Kristoffersson

Abstract

This essay analyzes whether Sweden's beach protection rules are in need of change and what the consequences of those supposed changes are. The author argues that Sweden needs stronger beach protection for the future, to preserve the beaches for future generations and strengthen the legality of beach protection. The argument is based on the Swedish beach protection is too easy to change and the time frame for a change is short if there is a narrow political majority in the Riksdag. Beach protection is a controversial issue between the landowner's right to use his land and the public's and nature's right to pristine beaches. The term is used in this essay as an ideal where the idea is for the reader to consider whether the beach protection fulfills an adequate function or not and whether it is worth preserving. The tension between landowners and the public's interests, as well as nature's needs, is also highlighted throughout the essay to draw the conclusion that beach protection actually fulfills its function. A comparison is made between current legislation and a proposed bill, which was never voted through, where the government proposed changes to beach protection. The essay also takes a closer look at whether landowners' willingness to build close to watercourses is compatible with nature's needs. At the end of the essay are suggestions to strengthen beach protection in Sweden. All suggestions are intended to extend the time frame before changes can be made and do it more difficult to change beach protection with a weak political majority, and to give beach protection an elevating status in society.

Innehållsförteckning

Abstract	sid.	2
1. Inledning	sid.	2
1.1 Det omdebatterade strandskydden.....	sid.	2
1.2 Syfte och frågeställning.....	sid.	4
1.3 Metod.....	sid.	5
1.3.1 Något om den rättsdogmatiska metoden.....	sid.	5
1.3.2 Något om den komparativa metoden.....	sid.	5
1.3.3 Något om den naturvetenskapliga metoden.....	sid.	5
1.4 Avgränsning.....	sid.	6
1.5 Disposition.....	sid.	7
2. Förändringar av strandskyddet – balansen mellan olika viljor	sid.	8
2.1 Inledning.....	sid.	8
2.2 Syfte.....	sid.	8
2.3 Hur ska begreppet användas och förstås?.....	sid.	8
2.4 Vad är strandskyddet?.....	sid.	8
2.5 Strandskyddets historia.....	sid.	9
2.6 Strandskyddets nuvarande rättsläge.....	sid.	10
2.6.1 Egendomsskyddet.....	sid.	12
2.7 Senaste propositionen angående strandskyddet.....	sid.	13
2.7.1 Regeringens lagrådsremiss.....	sid.	13
2.7.2 Tilltänkta förändringar.....	sid.	13
2.7.3 Regeringens konsekvensbeskrivning.....	sid.	15
2.7.4 Lagrådets yttrande och regeringens svar i propositionen.....	sid.	16
2.8 Summering och uppsatsförfattarens korta analys.....	sid.	17
3. Strandskyddet i ljuset av översvämningar och erosioner	sid.	18
3.1 Inledning.....	sid.	18
3.2 Syfte.....	sid.	18
3.3 Hur ska begreppen användas och förstås?.....	sid.	18
3.4 Vad innebär översvämningar och erosioner?.....	sid.	19
3.5 Den strandnära sårbarheten.....	sid.	19
3.6 Några större historiska översvämningar i Sverige.....	sid.	20
3.7 Ansvar kring skydd av fastigheter vid översvämningar.....	sid.	21
3.8 Summering och uppsatsförfattarens korta analys.....	sid.	21
4. Naturens område och djurens livsstil	sid.	22
4.1 Inledning.....	sid.	22
4.2 Syfte.....	sid.	22
4.3 Hur ska begreppen användas och förstås?.....	sid.	22
4.4 Vad innebär barnkammare för vattenlevande djur?.....	sid.	22
4.5 Vattnets känsliga ekosystem.....	sid.	23
4.6 Summering och uppsatsförfattarens korta analys.....	sid.	23
5. Är strandskyddet i behov av förändring?	sid.	24
5.1 Införandet av ett starkare strandskydd.....	sid.	24
5.2 En avslutande kommentar - antalet stränder är inte oändliga!.....	sid.	25
Källförteckning	sid.	26

1. Inledning

1.1 Det omdebatterade strandskyddet

Hur ska framtidens strandskydd se ut? Varför har vi ens ett strandskydd? Behöver vi ett strandskydd? Få bestämmelser i Sverige har genom åren vållat så mycket polarisering mellan stad och landsbygd som just strandskyddet. I ena vågskålen ligger rätten för markägaren att kunna förfoga över sin tomt efter eget behag och i andra vågskålen finner vi de som vill värna rätten till bad och friluftsliv. Kryddar man detta med frågor som bevarandet av djur- och växtliv samt stigande havsnivåer så inser man snart frågans komplexa natur. Möjligen börjar man ana hur spänningarna mellan stad och landsbygd nu har nått en brytpunkt och letat sig in i politikens dagordning där flera partier genom oheliga allianser intagit olika ställningar i frågan.

Efter Riksdagsvalet 2018 allierade sig Centerpartiet med den socialdemokratiska regeringen i utbyte mot bland annat en förändring av strandskyddet till övervägande förmån för markägare på landsbygden.¹ Regeringens proposition i denna fråga, proposition 2021/22:168 – en ökad differentiering av strandskyddet, föll sedan när det 2022 kom upp på riksdagens bord genom en allians mellan Vänsterpartiet och det borgliga blocket. Aldrig tidigare i modern tid har liknande allianser skådats inom svensk politik där partier med så olika karaktärer sluter upp i oheliga allianser och frågan är om det var en engångsföreteelse eller om vi får se mer utav den varan efter Riksdagsvalet 2022, polariseringen kring strandskyddet verkar hursomhelst bestå och ingen ohelig allians verkar vara på gång mellan stad och landsbygd. Med tanke på de klimatförändringar som vi står inför så är en sak säkert - stränderna och vattendragen i Sverige behöver långsiktig stabilitet och långsiktiga spelregler. Vi lever i en värld som håller på att förändras - det har vi hört länge! Planeten värms sakta upp genom koldioxiden i vår atmosfär, vilket leder till att polarisarna och glaciärerna smälter. Detta leder i sin tur till stigande havsnivåer och att den beboeliga jordytan minskar, även i Sverige. Då duger det inte att använda stränder och vattendrag som en politisk spelbricka för partierna – det kommer varken gynna friluftslivet, markägarna eller naturen.

Av den anledningen måste också allmänheten vara medveten om vilka konsekvenserna kan bli oavsett om man stärker eller försämrar strandskyddet, eller för den delen om man väljer att behålla nuvarande ordning. Mycket utav våra friheter idag tas för givet, så också rätten att besöka en strand och bada. Få, om ens någon, ägnar särskilt mycket tanke åt varför vi har rätt att kunna besöka en strand, än mindre hur möjligheten har uppstått. Som med så många andra frågor är det troligen inte förrän den dagen som stranden eroderat eller sjön stängts av för allmänheten som det kollektiva medvetandet vaknar till liv och man börjar ta reda på vad som egentligen händer. Motsatsen kan sägas om markägarna, som envist stått och stampat för att få bygga kustnära eller nära sjöar och bäckar – det är troligen inte förrän erosionen inträffar eller källaren är översvämmad som tanken slår deras medvetande att det kanske inte var en sådan bra idé att bygga strandnära ändå.

¹ Centerpartiet, Förändrat strandskydd och stärkt äganderätt i skogen, 2021-11-10.

I Sverige är det främst Skåne och Hallandskusten som är i farozonen för erosion och översvämning, eftersom dessa områden ligger väldigt lågt i förhållande till vattenytan.² Men även områden längsmed Svealandskusten och Norrlandskusten riskerar stränder och närbebyggda hus att falla offer för stigande vattennivåer - särskilt delar av Stockholm, Gävle, Hudiksvall och Sundsvall. En försmak av detta fick invånarna i Gävle se sommaren 2021 när häftiga skyfall öste ner över staden i sådan omfattning att vattendragen som rinner genom Gävle och ut i Dalälven fylldes över sin tillgängliga kapacitet, varefter översvämningen var ett faktum och skador för miljonbelopp blev resultatet.³

Strandskyddet finns även för att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet. Kustmiljöer spelar en viktig roll i havets ekosystem, exempelvis genom att vara hem och barnkammare för många växt- och djurarter. Tyvärr är de områden som är mest attraktiva för oss människor också de områden som är allra viktigast för växt- och djurliv. Skyddade vikar är precis det vi vill ha för stugor och bryggor. De mjuka bottarna i dessa vikar är också det viktigaste och mest hotade av alla havsmiljöer för vilket strandskyddet har spelat en viktig roll för att skydda dessa känsliga miljöer.⁴ Längs de mjuka bottarna vid skyddade vikar värms de solbelysta bottarna snabbt upp på våren, vilket gör dem näringsrika, vilket inte bara är bra för fiskens lek och parning, utan också för olika slags bottendjur som lever där. Miljön runt dessa vikar gynnar också olika fågelarter som får sin mat från havet.⁵

När man lägger ihop alla dessa pusselbitar märker man att frågan är större än huruvida en enskild markägare ska ha rätt att anlägga en brygga vid stranden intill dennes hus. Den här uppsatsen undersöker vad konsekvenserna kan bli om man förändrar reglerna kring strandskyddet. Dess faktabaserade delar är inte tänkt att ta ensidig ställning för någon part utan fokuserar på att analysera strandskyddet ur ett brett, neutralt perspektiv - dess funktion och dess vara eller icke vara. Uppsatsen är inte tänkt att ge ett definitivt svar på hur strandskyddet bör se ut, däremot argumenterar författaren i sina slutsatser för förslag som kan utgöra framtida diskussioner kring strandskyddet och hoppas att detta kan ligga till grund för framtida diskussion. För en enda sak är säkert – inga fina framtidsutsikter kommer finnas för varken solbadarna, markägarna eller för djurlivet längsmed kusterna om frågan inte förs upp till en ordentlig diskussion!

² <https://www.lansstyrelsen.se/skane/om-oss/nyheter-och-press/nyheter---skane/2021-06-01-skanekusten-riskomrade-for-oversvamning-och-erosion.html>

³ <https://www.smhi.se/kunskapsbanken/hydrologi/historiska-oversvamningar/2021-skyfall-i-gavle-1.175548>

⁴ <https://www.havet.nu/strandskydd>

⁵ <https://www.havet.nu/kustexploatering->

1.2 Syfte och frågeställning

Är strandskyddet i behov utav förändring och vad kan det i sådana fall få för konsekvenser?

Strandskyddet har sitt ursprung i det som vi kallar för allemansrätt och har funnits med oss i olika former i mer än 80 år men har på senare tid fått kritik för att inte vara anpassad till dagens förutsättningar. Den inledande frågeställningen som sådan är dock komplex och svaret kan leda till att flera frågor som kanske inte har varit påtänkta tidigare kommer till dagens ljus, varvid en uppdelning behöver göras där fokus kommer ligga på följande delfrågor:

- Är strandskyddet i behov utav förändring?
- Vad får eventuella förändringar av strandskyddet för påverkan på balansen mellan allmänhetens rätt att använda stränderna och markägarens vilja att utnyttja sin mark?
- Vad får eventuella förändringar av strandskyddet för effekt för markägaren som vill bygga närmare vattenlinjen i förhållande till översvämningar och stigande vattennivåer?
- Vad får eventuella förändringar av strandskyddet för effekt för djur- och växtliv?

I dessa frågeställningar belyses spänningarna mellan markägare och allmänhetens intressen att belysas, liksom konflikten mellan markägare, djur och natur. Denna uppsats syftar till att i ett vidare begrepp undersöka vad eventuella förändringar utav strandskyddet får för konsekvenser med utgångspunkt i regeringens senaste lagrådsremiss och vad sådana förändringar får för konsekvenser för med friluftslivet, djurlivet och naturen. Att fokus kommer ligga på ovan nämnda delfrågor beror dels på det historiska perspektivet, det vill säga anledningen till varför strandskyddet tillkom, dels på strandskyddets funktion idag och på framtidens påverkan på strandskyddet. En domstol eller myndighet som hanterar strandskyddsfrågor utgår allt som oftast från dagens rättsläge och tar mindre hänsyn till frågans historiska utgångspunkt, hänsyn till framtiden tas oftast enbart till den närliggande framtiden och den långsiktiga framtiden glöms allt som oftast bort.

1.3 Metod

En förklaring från författaren till läsaren angående de metoder som ligger till grund för uppsatsen samt dess innebörder är brukligt för att läsaren ska kunna förstå uppsatsens byggstenar. Kapitel 2 kommer att utgå från den rättsdogmatiska metoden och den komparativa metoden där rådande och historisk lära lyfts upp för att sedan jämföras med regeringens fallna proposition. Kapitel 3 och 4 utgår från den naturvetenskapliga metoden där fakta och prognoser rörande översvämningar och erosioner, djur och natur presenteras – vilka sedan analyseras utifrån regeringens fallna proposition.

1.3.1 Något om den rättsdogmatiska metoden

Traditionellt skrivs oftast uppsatser under juridiska utbildningar med den rättsdogmatiska metoden.⁶ Den rättsdogmatiska metoden är i grunden en utredande metod som beskriver gällande rätt. Den utgår från en rättskällelära där olika rättskällor ges olika värde i ordningen lagtext, förarbete, praxis och doktrin.⁷ Rättsdogmatiken innebär kortfattat att jurister läser lagtexter och tolkar innebörden för att förstå hur den ska tillämpas för att klargöra gällande rätt. I denna uppsats ska gällande rätt inte enbart utredas på klassiskt rättsdogmatiskt sätt, utan också problematiseras i förhållande till uppsatsens inledande frågeställning.

1.3.2 Något om den komparativa metoden

Den komparativa metoden, fritt översatt *jämförande metod*, innebär att beskriva skillnader genom jämförelser av olika rättsmekanismer. Metoden kan också användas för att jämföra skillnaden i hur samhälleliga behov tillgodoses genom de olika alternativen.⁸ Som komparativt jämförelseobjekt till dagens lagstiftning återfinns i uppsatsen Regeringens proposition om en ökad differentiering av strandskyddet (2021/22:168). Syftet med detta är inte enbart att utreda propositionen och jämföra denna med nuvarande lagstiftning, utan också att problematisera denna i förhållande till uppsatsens inledande frågeställning.

1.3.3 Något om den naturvetenskapliga metoden

Den naturvetenskapliga metoden innebär att systematisera och förklara naturvetenskapliga begrepp som återfinns i lagtext och andra rättskällor. Särskilt inom miljörätten är detta av stor vikt då tolkningar av naturvetenskapliga begrepp påverkar beslutsfattandet och kan vara avgörande för att fastställa om lagen följs eller hur lagen bör ändras. Om en beslutsfattare missförstår naturvetenskapliga begrepp kan lagstiftarens målsättning förvanskas. Den naturvetenskapliga metoden fungerar överlappande vid tolkning av lagstiftningar och rättskällor som påverkar miljön.⁹

⁶ Se t.ex. Jareborg, Rättsdogmatik som vetenskap, SvJT 2004 s. 1.

⁷ <https://lagen.nu/om/rattskallor>

⁸ Se t.ex. Gunnerstad och Ingvarsson, Den komparativa rätten – värd en omväg?, SvJT 1997 s. 5.

⁹ <https://www.rj.se/anslag/2018/naturvetenskap-och-rattsvetenskap-teori-och-metoder-for-tvarvetenskaplig-miljoforskning/>

1.4 Avgränsning

En mer fördjupad diskussion kring allemansrätten utlämnas i denna uppsats. Då strandskyddet är oavhängig allemansrätten (se kapitel 2.3 i uppsatsen angående strandskyddets historia) omnämns allemansrätten endast i förbifarten i uppsatsen för att inte ta fokus från strandskyddet som ämne.

- I kapitel 2 har avgränsningar gjorts avseende innehållet i regeringens proposition, om en ökad differentiering av strandskyddet, för att begränsa utbudet till det innehåll som är mest relevant för att uppnå syftet med frågeställningen för uppsatsen och tar därför inte upp vissa regeltekniska förslag och uttryck som återfinns i lagrådsremissen och propositionen – såsom exempelvis begreppet landsbygdsutvecklingsområde. Detta innebär också att urvalet av de remissinstanser som tas upp i avsnittet är begränsade till de som har kommenterat de frågor som anses vara av relevans för att uppnå syftet med frågeställningen.
- I kapitel 3 har avgränsningar gjorts avseende teknisk data från Klimat- och sårbarhetsutredningen som har utlämnats för att begränsa innehållet i kapitlet så att fokus kan ligga på en lättförståelig förklaringsmodell.
- I kapitel 4 har avgränsningar gjorts avseende vilka miljöfaktorer och ekosystem som granskas för att ge kapitlet ett avsmalnande underlag för att uppnå syftet med delfrågan.

1.5 Disposition

Förutom inledningen i kapitel 1 och rättsanalysen i kapitel 5 är uppsatsen uppdelad i tre delar:

- Kapitel 2, huvudkapitlet i denna uppsats, djupdyker i strandskyddets historia för att kunna se anledningarna till strandskyddets framväxt (delar av strandskyddets historia samt propositionen som behandlas i kapitel 2 utgör underlag för kapitel 4, men för få en sammanhållen bild av strandskyddets historia och syfte i en röd tråd bryts inte dessa delar ut), därefter fokuserar kapitlet på rättsläget och Regeringens proposition 2021/22:168 – en ökad differentiering av strandskyddet (som var tänkt att ge vissa förändringar från juli 2022) – därmed jämförs skiljelinjerna mellan dåtid, nutid och en tilltänkt framtid. I detta kapitel besvaras delfråga två i en kort analys, det vill säga vad en eventuell förändring av strandskyddet får för påverkan på balansen mellan allmänhetens rätt att använda stränderna och markägarens vilja att utnyttja sin mark?
- I kapitel 3 granskas konsekvenserna av att bygga nära vattenlinjen i förhållande till översvämningsrisken, höjda vattennivåer och risken för erosioner. Detta görs med utgångspunkt i statens offentliga Klimat- och sårbarhetsutredning från 2007 (dess 4:e kapitel), där lägesrisken för byggnader som ligger nära riskzonen för översvämning beskrivs.¹⁰ Sedan följer ett kortare axplock historiska översvämningar i Sverige för att ge läsaren förståelse att fenomenet dels inte är ovanligt, och dels att respekten för denna kraft behöver öka. Kapitlet avslutas med en kort analys där strandskyddet ställs i relation till viljan av att bygga nära vattenlinjen för att på så sätt besvara delfråga tre.
- I kapitel 4 tittar författaren kortfattat närmare på strandskyddets påverkan på djur och natur. En kort beskrivning görs kring förhållandet på sjöbottnarna och havsbottnarna för att ge läsaren ett underlag av förståelse kring de liv och växtligheter som existerar där och hur förutsättningarna för dessa påverkas av strandskyddet och eventuella förändringar som görs. Därefter görs en analys med en återkoppling till den föreslagna propositionen, som behandlas i kapitel 2, varefter uppsatsförfattaren försöker besvara den fjärde delfrågan.

Uppsatsen avslutas sedan med en summering av författarens egna tankar och förslag i kapitel 5 där den övergripande frågan om huruvida strandskyddet är i behov av förändring eller ej belyses.

Avsnitten försöker på ett pedagogiskt sätt förklara ämnets ursprung och framtidsutsikter för att upplysa läsaren om dess behov och konsekvenser. Vissa begrepp kan upplevas som tekniska när de bryts ner och förklaras, trots att avgränsningar gjorts för att mildra detta. Läsare rekommenderas därför att se till helheten och vid behov söka egna upplysningar genom källmaterialet.

¹⁰ <https://www.regeringen.se/49bbad/contentassets/94b5ab7c66604cd0b8842fd6510b42c9/sverige-infor-klimatforandringarna---hot-och-mojligheter-kapitel-4-sou-200760>

2. Förändringar av strandskyddet – balansen mellan olika viljor

2.1 Inledning

Strandskyddet hindrar samhällsutvecklingen – så inleder Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) en debattartikel från maj 2021. Debattartikeln beskriver sedan hur strandskyddet hämmar nybyggnationer och att markägare har svårt att navigera i vad artikelförfattaren beskriver som ”en snårskog” av olika regler för att sätta sig in i hur och vart man får bygga.¹¹

Men innebär begreppet ”samhällsutveckling” enbart rätten för markägare att bebygga sin mark? Kan inte begreppet ”samhällsutveckling” lika gärna innebära rätten för allmänheten att fritt besöka stränder för avkoppling och rekreation?

2.2 Syfte

Syftet med detta kapitel är att undersöka delfrågan ”Vad får eventuella förändringar av strandskyddet för påverkan på balansen mellan allmänhetens rätt att använda stränderna och markägarens vilja att utnyttja sin mark?”. Detta görs genom en historisk genomgång kring strandskyddets historia där uppsatsförfattaren undersöker hur denna delikata balans mellan olika viljor har hanterats. Uppsatsförfattaren undersöker sedan Regeringens proposition 2021/22:168 – en ökad differentiering av strandskyddet, som aldrig hann bli verklighet, för att ge en nyanserad jämförelse av hur balansen skulle kunna påverkas. Allt detta summeras sedan och uppsatsförfattaren gör en kortare analys för att besvara själva delfrågan.

2.3 Hur ska begreppet användas och förstås?

Förutom att vara en fast beskrivning är tanken med strandskyddsbegreppet i detta kapitel att fungera som ett övergripande ideal. Vid läsningen av detta kapitel är tanken att läsaren tar med idén om ifall strandskyddet är skyddsvärt eller ej och hur förutsättningarna för stränderna skulle se ut om vi inte hade några strandskyddsregler alls. Förutom att besvara själva frågeställningen så är idén med kapitlet att väcka en tanke hos läsaren om hur befolkningens livskvalité har påverkats utav strandskyddet och om vi skulle vara villiga att avstå ifrån det.

2.4 Vad är strandskyddet?

Strandskyddet är benämningen på de regelverk som säkrar en fri tillgång för alla att kunna besöka stranden och utföra fritidsaktiviteter, det är ett komplement till allemansrätten som berör området närmast strandlinjen. Strandskyddet finns också för att bevara land- och vattenområden som är biologiskt värdefulla samt för att säkerställa friheten för de djur och växter som återfinns där för att dessa ska ges så goda möjligheter som möjligt att överleva.¹²

¹¹<https://skr.se/skr/tjanster/press/skrdebatten/debattartiklar/debattartiklar/regeringenmasteforandrastrandskyddetigrunden.54484.html>

¹²https://www.hedemora.se/strandskyddsdispens/vad-%C3%A4r-strandskydd__2508

2.5 Strandskyddets historia

Strandskyddets historia går tillbaka till den så kallade "Fritidsutredningen" 1938, där begreppet "Allemansrätt" för första gången etableras.¹³ Betänkandet inför lagens införande inleds som följer: *"Till Herr Statsrådet och chefen för Kungl. Socialdepartementet. Den 28 maj 1937 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för socialdepartementet att tillkalla en kommitté av högst sju sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande underlättande och tryggande av möjligheterna för den icke jordägande befolkningen att idka. friluftsliv m.m."*. Av själva inledningen får man alltså förståelsen att vid denna tidpunkt var det inte en självklarhet för varje medborgare att kunna utnyttja skog och mark för friluftsliv. Som inledningen i betänkandet sedan fortskrider kan man läsa sig till att medvetenheten ökade vid den här tidpunkten för folks behov utav rekreation, det vill säga nöje och avkoppling. Utredningen föreslog att bebyggelse nära strandlinjen skulle begränsas till förmån för människors rätt att mer fritt kunna röra vid alla stränder runt havet samt vid de större sjöarna Vättern, Vänern, Hjälaren och Mälaren - med reservation för redan bebyggda områden. Utredningen föreslog vidare fast att markägaren skulle förbjudas att stängsla in dessa områden men även att markägaren skulle få ett visst skydd gentemot nedskräpning och förstörelse med vilket skulle bestraffas med böter.

1938 års utredning fick dock kritik för att jordägarnas rättigheter förbisågs allt för mycket, vilket exempelvis kan ses i Stockholms stadsfullmäktiges utlåtande från 1939 där det framgår att idrottsstyrelsens vice ordförande friherre Rueterskiöld reserverar sig mot införandet av just den anledningen.¹⁴ Istället tillkom det vi idag kallar för "Allemansrätt", det vill säga rätten att fritt röra sig över skog och mark, dock utan några specifika regler för skydd utav strandnära områden. I samband med detta infördes även den första semesterlagen, SFS 1938:287, vilket gav rätt till två veckors semester per år. År 1947 utvidgade man innebörden av analyserna från Fritidsutredningen genom att införa föregångaren till dagens Plan- och Bygglag, den så kallade Byggnadslagen.¹⁵ Syftet med denna lag var, precis som med dagens Plan- och Bygglag, att skydda områden från överexploatering genom att ge länsstyrelsen bemyndigande att förbjuda bebyggelse i utsatta områden.

Några år senare, år 1952, tillkom den första lagstiftningen som specifikt inriktade sig på just stränder, den så kallade Strandlagen, genom Hans Kungliga Majestäts proposition 1952:187.¹⁶ Lagens syfte var att ge Länsstyrelsen mandat att förbjuda bebyggelse vid vissa sjöar och vattendrag för att kunna trygga allmänhetens tillgång till bad och friluftsliv. I samband med detta utvidgades semesterlagen till att omfatta tre veckor per år.

¹³ <https://lagen.nu/sou/1938:45>

¹⁴ https://sok.stadsarkivet.stockholm.se/Bildarkiv/Egenproducerat/Kommuntrycket/KTR0290_010_ps.pdf

¹⁵ <https://www.boverket.se/contentassets/22140678c50841128f99d542d6ab2eb7/1947-byggnadslag.pdf>

¹⁶ <https://lagen.nu/prop/1952:187>

Själva begreppet ”Strandskydd” tillkom dock först på 1960-talet genom att bestämmelserna från strandlagen infördes i 1964 års Naturvårdslag (1964:822) där även reglering för naturminnen, nationalparker och naturreservat såg dagens ljus.¹⁷ Syftet med den nya Naturvårdslagen var att trygga allmänhetens tillgång till bad och friluftsliv vid specifika sjöar och vattendrag.

Fritidshusbebyggelsen under 1960- och 1970-talet, samt utökningen av semestertiden till fyra veckor per år 1968, ledde emellertid fram till behovet av ett generellt strandskydd, vilket infördes år 1975 genom regeringens proposition 1974:166 och Hans Majestät Konungens proposition 1974:405, där Länsstyrelsen gavs befogenhet att bevilja dispens från det generella strandskyddet.¹⁸¹⁹

År 1994 utökades syftet med strandskyddet ytterligare genom regeringens proposition 1993/94:229 där begreppet i naturvårdslagen även kom att omfatta skydd för djur och växtliv.²⁰

När sedan Miljöbalken (1998:808) tillkom 1999 överfördes bestämmelserna om strandskydd från Naturvårdslagen till Miljöbalkens 7:e Kapitel som behandlar skydd av områden. Ett flertal ändringar har gjort avseende strandskyddet sedan överföringen till Miljöbalken, men det skulle dröja till år 2014 innan en förändring av större karaktär inträffade genom regeringens proposition 2013/14:214 som innebar att Länsstyrelsen gavs möjlighet att upphäva strandskyddet vid mindre sjöar och vattendrag.²¹

2.6 Strandskyddets nuvarande rättsläge

Reglerna om strandskydd återfinns i 7 Kapitlet 13-18h§§ Miljöbalken (1998:808). Dessa regler är utformade som generella områdesskydd och gäller vid havet samt insjöar och vattendrag i hela landet. Strandskyddsområdet utgörs av land- och vattenområde intill 100 meter från bägge sidor av strandlinjen räknat vid normalt vattentillstånd. Länsstyrelsen har möjlighet att utöka detta område till att gälla 300 meter från bägge sidor av strandlinjen.

Strandskyddet innebär ett förbud mot att uppföra nya byggnader inom området eller vidta andra åtgärder som avsevärt förändrar villkoren för allmänheten, djur och natur. Förbudet innefattar även anläggningar vars syfte är att hindra allmänheten från att vistas i området.

¹⁷ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/naturvardslag-1964822_sfs-1964-822

¹⁸ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/kungl-majts-proposition-med-forslag-till_FX03166/html

¹⁹ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/regeringens-proposition-angaende-meddelande-av_FY0317

²⁰ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/strandskydd_GH03229

²¹ <https://www.regeringen.se/49bb9c/contentassets/38b4642b6dd84487a945ca2642a3af8d/strandskyddet-vid-sma-sjoar-och-vattendrag-prop.-201314214>

Beslut om undantag kan fattas av Länsstyrelsen och kan medges för byggnader som krävs för areella ändamål såsom skogsbruk, fiske eller renskötsel. Beslut om undantag kan dock inte göras genom generella föreskrifter, utan sedan år 2009 har Länsstyrelsen enbart befogenhet att upphäva strandskyddet i det enskilda fallet om det är uppenbart att området saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften. Undantag kan också beviljas för kompletteringsåtgärder till huvudbyggnad samt för byggande utav allmän väg eller järnväg.

Definitionen utav vad som ska klassas som insjöar eller vattendrag återfinns inte i någon lagstiftning eller i något förarbete, däremot verkar Mark- och miljööverdomstolen göra olika bedömningar av detta - exempelvis genom följande två rättsfall:

- När det kommer till konstgjorda sjöar har Mark- och miljööverdomstolen konstaterat att dessa inte uppfyller definitionen för att klassas som insjö eller vattendrag enligt 7 Kapitlet 13§ Miljöbalken och därmed inte heller omfattas utav strandskyddet. Detta klargjordes i Mark- och miljööverdomstolens domskäl i mål nr. 2020:5 där frågan gällde den konstgjorda sjön Boulognersjön i Skövde Kommun.²²
- Mark- och miljööverdomstolens domskäl i mål nr. F 5418-13, där fallet gällde en våtmark som enligt kartor utgjorde en del utav en insjö men där våtmarken var så pass igenvuxen att den inte längre kunde klassificeras som en sådan, klargjorde att inte heller den kunde klassas som ett vattendrag eftersom den saknade både inlopp och utlopp samt rinnande vatten.²³

Det framgår däremot i förarbetsuttalanden från regeringens proposition 1997/98:45 att tjärnar och mindre bäckar generellt sett omfattas av strandskydd, se nämnda proposition del 2 s. 84.²⁴

När det generella strandskyddet infördes 1975 framkom det i förarbeten att strandskyddsområden skulle avgränsas och preciseras så att ingen tvekan skulle föreligga kring dess omfattning, se proposition 1974:166 s. 95.²⁵ Rent teoretiskt har detta lösts genom utgångspunkt i Lantmäteriets topografiska karta där vattendrag blåmarkerats. Mark- och miljööverdomstolen har dock gjort gällande att det har betydelse för bedömningen av strandskyddet för vattendrag huruvida dessa är direkt vattenförande eller ej, se Mark- och miljööverdomstolens domskäl i mål nr M 10756-14.²⁶

²² <https://lagen.nu/dom/mod/2020:5>

²³ <https://www.domstol.se/globalassets/filer/domstol/markochmiljooverdomstolen/avgoranden/2013/f-5418-13.pdf>

²⁴ <https://www.regeringen.se/49bba2/contentassets/819c244b66b84e22bf86cb1a90d51d1b/del-2>

²⁵ <https://lagen.nu/prop/1974:166/sid95.png>

²⁶ <https://www.domstol.se/globalassets/filer/domstol/markochmiljooverdomstolen/avgoranden/2015/m-10756-14.pdf>

2.6.1 Egendomsskyddet

Regeringsformen (1974:152) statsfäster i 2 Kapitlet 15§ att: *”Vars och ens egendom är tryggad genom att ingen kan tvingas avstå sin egendom till det allmänna...eller tåla att det allmänna inskränker användningen av mark eller byggnad utom när det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen”*. I Regeringsformen 2 Kapitlet 17§ återfinns en liknande bestämmelse avseende rätten att bedriva yrke och näring. Som nämns kan dessa rättigheter inskränkas endast om det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen. Reglerna är tänkta att tillämpas utifrån proportionalitetsprincipen, det vill säga balansera rättigheterna för de ekonomiska värdena och de sociala värdena. När det gäller strandskyddet gäller dock som tidigare nämnts bestämda regler som är tänkta att i första hand värna den fria och öppna stranden, vilket då skulle övertrumfa egendomsskyddet genom att *”tillgodose angelägna allmänna intressen”*.

Emellertid återfinns även den så kallade hemfridszonen, ett område som utgör den närmaste ytan runt bostadshus och fritidshus, där fastighetsägaren har full rådgighet över marken och där ingen får vistas utan tillstånd från denne – även om detta skulle ligga inom strandskyddets tilltänkta område. Detta kan vara aktuellt vid ett sådant område där dispens från strandskyddet har beviljats eller där byggnader uppförts innan strandskyddsbestämmelserna tillkom. Dock måste i sådant fall fastighetsägaren, där så är möjligt, se till att fri passage kan säkras till strandlinjen.²⁷

2.7 Senaste propositionen angående strandskyddet

I detta avsnitt behandlas föreslagna förändringar för strandskyddet såsom föreslogs i Regeringens proposition 2021/22:168 – en ökad differentiering av strandskyddet. Detta görs för att öka förståelsen för vad eventuella förändringar skulle få för konsekvenser. Först behandlas innehållet i regeringens lagrådsremiss, som utgör grunden för propositionen, och själva propositionen där sakfrågor som berör praktiska förändringar av strandskyddet redovisas tillsammans med yttranden från remissinstanserna, det vill säga de organ som påbjudits att yttra sig angående förslagen, redovisas. Därefter följer regeringens egen konsekvensbeskrivning av förslagen samt lagrådets yttranden och en kommentar hur regeringen tagit hänsyn till lagrådets yttranden avseende förslagen innan avsnittet slutförs med en kort analys av förslagen. Avgränsningar har gjorts avseende innehållet i lagrådsremissen och propositionen för att begränsa utbudet till det innehåll som är mest relevant för att uppnå syftet med frågeställningen för uppsatsen och tar därför inte upp vissa regeltekniska förslag och uttryck som återfinns i lagrådsremissen och propositionen – exempelvis begreppet landsbygdsutvecklingsområde. Att huvuddelen av fotnotsreferenserna hänvisar själva lagrådsremissen beror på att förslagen i propositionen och lagrådsremissen inte skiljer sig nämnvärt från varandra och att hur förslagen presenterats för Lagrådet kan anses intressant i sig.

²⁷ <https://lawline.se/answers/far-en-sjotomt-betradas-med-stod-av-allemansratten>

2.7.1 Regeringens lagrådsremiss

I Regeringens lagrådsremiss som överlämnades till Lagrådet för granskning den 10:e november 2021 föreslogs en utökad differentiering, det vill säga uppdelning, av strandskyddet utefter olika områdens individuella skyddsbehov där det lokala inflytandet skulle beaktas.²⁸ I lagrådsremissen beskrev regeringen hur flera tidigare försök gjorts för att differentiera strandskyddet, främst genom underlättande för dispens. Regeringen beskrev dock ett fortsatt behov av att omforma reglerna för att ta mer hänsyn till de olika förhållanden som finns i landet. Syftet med regeringens förslag vara att öka det lokala inflytandet samt att enklare kunna bygga strandnära i vissa avgränsade områden, benämnda landsbygdsområden, för att öka bostadsbyggandet i de norra delarna av Sverige som är mer glesbefolkat.²⁹

Yttranden från remissinstanser

Flera remissinstanser, bland annat flera länsstyrelser samt Mark- och Miljödomstolen ställde sig kritiska till att ge begreppet landsbygdsområde en sådan juridisk innebörd som till sin karaktär skulle avvika från den vardagliga tolkningen av vad som utgör ett landsbygdsområde.³⁰ Kammarkollegiet ansåg tvärtom mot Regeringens förslag att strandskyddet behövde förstärkas snarare än att det infördes lättnader.³¹

2.7.2 Tilltänkta förändringar

Fri passage

7 Kapitel 14 § Miljöbalken inleds idag med textstycket: ”Strandskyddet omfattar land- och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattentillstånd”. Ett nytt stycke föreslogs där med lydelsen: ”Vid sjöar som är en hektar eller mindre och vattendrag som är två meter eller smalare vid normalt medelvattenstånd ska i stället endast fri passage i den mening som avses i 18 f § säkerställas.”

Yttranden från remissinstanser

Majoriteten av remissinstanserna delade här regeringens bedömning att detta var betydelsefullt för att uppnå strandskyddets syften, det vill säga att trygga förutsättningarna för en allemansrättslig tillgång till strandskyddsområden samt att bevara goda livsvillkor för djur och växter. Detta skulle inte enbart innebära att allmänheten kunde tillskansa sig friheten att passera eventuella byggnader, utan att allemansrättsligt nyttjande som helhet såsom bad och friluftsliv skulle tryggas.³² Samtidigt framförde flera remissinstanser invändningar mot förslaget och framhöll istället möjligheten att generellt minska strandskyddsområdet vid sådana sjöar och vattendrag.³³

²⁸ <https://www.regeringen.se/4abea8/contentassets/a3caeddf4be743c1bce39d0eaffa276e/en-okad-differentiering-av-strandskyddet.pdf>

²⁹ Se Regeringens Lagrådsremiss – en ökad differentiering av strandskyddet, kapitel 5 sid. 45.

³⁰ Se Regeringens Lagrådsremiss – en ökad differentiering av strandskyddet, Kapitel 5 sid. 38.

³¹ Se Regeringens Lagrådsremiss – en ökad differentiering av strandskyddet, Kapitel 5 sid. 56.

³² Se Regeringens Lagrådsremiss – en ökad differentiering av strandskyddet, Kapitel 5 sid. 62.

³³ Se Regeringens Lagrådsremiss – en ökad differentiering av strandskyddet, Kapitel 6 sid. 83.

Områden med särskild betydelse

Ett nytt stycke föreslogs i 7 Kapitlet 18c§ Miljöbalken med lydelsen: *”Inom områden av särskild betydelse för djur- och växtlivet, eller inom områden där bebyggelsestrycket är högt eller där efterfrågan på mark för fritidshusbebyggelse är mycket stor ska vid tillämpning av första stycket 1-4 stor restriktivitet gälla.”*. Detta avsåg då särskilda skäl vid prövningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet som avser (stycke): 1. Områden som redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften; 2. Områden där en väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är väl avskilt från området närmast strandlinjen; 3. Områden som behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodose utanför området; 4. Områden som behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området.

Yttranden från remissinstanser

Svenska landskapsekologiska föreningen, som var en utav remissinstanserna för beredningen, ansåg att det tilltänkta stycket vara alltför vagt formulerat och att detta skulle öka risken för godtycklig tillämpning.³⁴

Dispens

Utöver detta föreslogs i 7 Kapitlet en ny delparagraf benämnd 18d§, vilket skulle ha innebörden av hur en begäran om upphävandet eller dispensen av strandskyddet skulle beaktas beroende på exakt vad som låg till grund för begäran – exempelvis om grunden för begäran avsåg enstaka bostadshus, komplementbyggnader eller åtgärder som behövdes för att tillgodose allmänna intressen. Vid bedömningen av dessa skulle det enligt förslaget inte innebära en försämring av den allemansrättsliga tillgången till obrutna strandområden.

Yttranden från remissinstanser

Flera remissinstanser uttryckte oro för den nya delparagrafen, bland annat Naturvårdsverket som ansåg att förslaget som helhet snarare öppnade upp för möjligheten att bygga enstaka hus vid oexploaterade kuster, sjöar och vattendrag.³⁵ Vissa Länsstyrelser ansåg att det kunde vara negativt för ett områdes friluftsliv och upplevelsevärde.³⁶

³⁴ Se Regeringens Lagrådsremiss – en ökad differentiering av strandskyddet, Kapitel 5 sid. 54.

³⁵ Se Regeringens Lagrådsremiss – en ökad differentiering av strandskyddet, Kapitel 5 sid 58.

³⁶ Se Regeringens Lagrådsremiss – en ökad differentiering av strandskyddet, Kapitel 5 sid 59.

Förstärkt strandskydd inom vissa områden

Inom särskilt betydande områden för djur och natur föreslog Regeringen omvänt att större restriktion skulle tillämpas kring dispenser och undantag från strandskyddsbestämmelser. Detsamma skulle gälla inom områden där efterfrågan på mark för fritidsbebyggelse ökade.³⁷

Yttranden från remissinstanser

Remissinstansernas utlåtanden tyder på en överlag negativ hållning till detta förslag, eftersom det ansågs ofullständigt formulerat och skulle kunna ge upphov till oönskade konsekvenser eftersom flera remissinstanser ansåg att regeringens underlag inte presenterade några konkreta förslag som skulle innebära ett förstärkt strandskydd som Regeringen önskade.³⁸

Klimatanpassningsåtgärder

Regeringen bedömde i sin Lagrådsremiss att det inte fanns några behov utav att införa några särskilda skäl för upphävande av strandskydd eller dispens från detsamma avseende klimatanpassningsåtgärder, något som regeringens utredare inte delade uppfattningen om.³⁹

Yttranden från remissinstanser

Ett stort antal remissinstanser valde här att gå emot Regeringen och istället tillstyrka behovet av dispens från strandskyddet för att kunna utföra klimatanpassande åtgärder och meddelade att trots att dagens regelverk kunde vara möjligt att bevilja sådan dispens vore det bra om detta kunde tydliggöras.⁴⁰

2.7.3 Regeringens konsekvensbeskrivning

Regeringen anför i lagrådsremissens konsekvensbeskrivning att förslagen skulle få negativa konsekvenser avseende växter och djurliv.⁴¹ Regeringen beskriver dock att även legitimiteten för strandskyddets regler riskerade att minska om förslagen inte skulle röstas igenom.⁴²

³⁷ Se Regeringens Lagrådsremiss – en ökad differentiering av strandskyddet, Kapitel 5 sid 71.

³⁸ Se Regeringens Lagrådsremiss – en ökad differentiering av strandskyddet, Kapitel 5 sid. 72.

³⁹ Se Regeringens Lagrådsremiss – en ökad differentiering av strandskyddet, Kapitel 9 sid. 102.

⁴⁰ Se Regeringens Lagrådsremiss – en ökad differentiering av strandskyddet, Kapitel 9 sid. 102.

⁴¹ Se Regeringens Lagrådsremiss – en ökad differentiering av strandskyddet, Kapitel 14 sid. 134.

⁴² Se Regeringens Proposition 2021/22:168 – en ökad differentiering av strandskyddet, Kapitel 13 sid. 120.

2.7.4 Lagrådets yttrande och regeringens svar i propositionen

Lagrådet ställde sig tveksamma till huruvida förslagen kring mindre sjöar och vattendrag var förenliga med Riksdagens sedan tidigare antagna miljö kvalitetsmål om levande sjöar och vattendrag från 1999 där natur och friluftsliv avsågs värnas och utvecklas i långsiktig harmoni.⁴³ Angående frågan om att enbart tillämpa rätten till fri passage vid sjöar med en yta som omfattar mindre än en hektar ansåg Lagrådet även att skyddet för djur- och växtlivet hotades eftersom det kunde råda oklarhet för allmänheten kring sjöarnas exakta storlek. Lagrådet menade också att det skulle innebära svårigheter att veta exakt hur stort område som måste säkerställas för att garantera en sådan fri passage som intentionen gav uttryck för.⁴⁴

Med hänsyn till lagrådets synpunkter ansåg Regeringen att strandskyddet vid små sjöar och vattendrag istället skulle specificeras att avse ett till ytan bestämt område. Regelverket skulle därmed tydliggöras och tillämpas mer förutsebart för markägare och enskilda. Regeringen bedömde att med ett strandskydd som gäller 25 meter från strandlinjen finns ett tillräckligt omfattande område som kan utnyttjas som zon för fri passage mellan byggnader och anläggningar samt strandlinjen vid prövning av upphävande eller dispens från strandskyddet. Genom det förslaget skulle storleken begränsas på det område som skyddas i väsentlig omfattning, vilket ansågs underlätta för boende på landsbygden.⁴⁵

Lagrådet föreslog även att uttrycket ”stor restriktivitet” vid bedömningen för dispens behövde förtydligas för att lagtolkare skulle göra en korrekt bedömning av frågan.⁴⁶ Regeringen delade lagrådets synpunkt kring begreppet ”stor restriktivitet” och att detta kunde innebära tolkningssvårigheter i specifika situationer. Regeringen föreslog därför att en ny bestämmelse istället infördes för att tydliggöra att det skulle vara ett starkare strandskydd i vissa områden. I dessa områden skulle, vid bedömningen av om det finns särskilda skäl för upphävande eller dispens, beaktas att den långsiktiga tillgången till eller förutsättningarna för att bevara värdefulla strand- och vattenområden inte får försämrats. Regeringen bedömde att detta skulle innebära att skyddet för områden av särskild betydelse för djur- och växtlivet skulle bli lika starkt som när en tolkning av gällande bestämmelser görs med stor restriktivitet.⁴⁷

⁴³ Se Regeringens Proposition 2021/22:168 – en ökad differentiering av strandskyddet, Bilaga 8 sid. 193.

⁴⁴ Se Regeringens Proposition 2021/22:168 – en ökad differentiering av strandskyddet, Bilaga 8 sid. 196.

⁴⁵ Se Regeringens Proposition 2021/22:168 – en ökad differentiering av strandskyddet, Kapitel 6 sid. 91.

⁴⁶ Se Regeringens Proposition 2021/22:168 – en ökad differentiering av strandskyddet, Bilaga 8 sid. 199.

⁴⁷ Se Regeringens Proposition 2021/22:168 – en ökad differentiering av strandskyddet, Kapitel 5 sid. 79.

2.8 Summering och uppsatsförfattarens korta analys

Utav den historiska kontexten av strandskyddets framväxt framgår det indirekt att allmänhetens behov av rekreation i princip inte hade någon rättslig ställning i det svenska samhället före 1938, varför den så kallade "Fritidsutredningen" tog form. Markägarnas starka ställning verkade, trots tidiga försök att balansera upp deras intressen med behovet av ett allemansrättsligt skydd för stränderna, bestå fram det generella strandskyddets införande 1974, vartefter en mer balanserad situation verkar ha uppstått med å ena sidan allmänhetens rätt till tillgången till stränderna, och å andra sidan markägarnas starka egendomsskydd och hemfridszon. Av de stora frågorna som lyfts i regeringens proposition framgår det att tilltänkta förändringar skulle innebära en mer begränsad rätt för allmänheten att använda stränder vid sjöar och vattendrag som är mindre än en hektar, vilket kanske inte låter mycket men innebär ändå att vågskålen skulle tippa över till förmån för markägarna. Att regeringen föreslår stärkare strandskydd på andra håll utan att specificera vad detta rent konkret innebär gör inte saken bättre. Även om konkreta förslag för ett starkare strandskydd vid andra vattendrag hade presenterats så skulle det ändå innebära en snedfördelning åt båda hållen om man luckrar upp det generella strandskyddet för att stärka det med den ena handen och försvaga det med den andra.

3. Strandskyddet i ljuset av översvämningar och erosioner

3.1 Inledning

Vi lever i en värld som håller på att förändras, det har vi hört länge. Planeten värms sakta upp genom koldioxiden i vår atmosfär, vilket leder till att polarisarna och glaciärerna smälter. Detta leder i sin tur till stigande havsnivåer och erosioner, vilket gör att den beboeliga jordytan minskar. Även nederbörden kommer att öka på vissa håll, vilket leder till större vattenmängder än vad marken klarar av att ta upp. I Sverige är det främst Skåne och Hallandskusten som är i farozonen genom översvämning och erosion, eftersom dessa områden ligger väldigt lågt i förhållande till vattenytan⁴⁸. Men även områden längsmed Svealandskusten och Norrlandskusten riskerar att hamna under vatten - särskilt delar av Stockholm, Gävle, Hudiksvall och Sundsvall. Frågan som var och en behöver ställa sig är följande: Är det värt att bygga strandnära?

3.2 Syfte

Syftet med detta kapitel är att undersöka delfrågan ”Vad får eventuella förändringar av strandskyddet för effekt för markägaren som vill bygga närmare vattenlinjen i förhållande till översvämningar och stigande vattennivåer?”. Detta görs med utgångspunkt i den stora Klimat- och sårbarhetsutredningen från 2007 där en utblick görs över hur sårbarheten för strandnära byggnader ser ut. Därefter följer ett kortare axplock från tidigare större översvämningar i Sverige för att ge läsaren en förståelse för magnituden kring katastroferna som dessa naturkrafter kan orsaka, samt en kortare summering kring ansvarsfrågan för fastigheter vid översvämning. En summering av kapitlet görs sedan följt av en analys kring Regeringens proposition 2021/22:168 – en ökad differentiering av strandskyddet, som aldrig hann bli verklighet, som avslutar kapitlet för att ge läsaren en nyanserad bild kring effekterna av ett förändrat strandskydd kopplat till riskerna med stigande vattennivåer - för att på så sätt besvara själva delfrågan.

3.3 Hur ska begreppen användas och förstås?

Förutom att använda begreppen ”översvämning” och ”erosion” som fasta beskrivningar i detta kapitel är tanken att dessa begrepp också ska väcka en tankeställare hos läsaren kring vad riskerna innebär med att bygga hus eller andra byggnader nära vattensamlingar. Vid läsningen av detta kapitel är tanken att läsaren tar med sig kunskap och respekt för dessa naturfenomen som troligen kommer att bli vanligare ju längre tid som klimatförändringarna pågår. Förutom att besvara delfrågan så är idén med detta kapitel att väcka en tanke hos läsaren kring känslan hos den som får huset dränkt eller hos den vars hus kollapsar, samt att få läsaren att fundera kring värdet av en strandnära tomt kontra riskerna som medföljer.

⁴⁸ <https://www.lansstyrelsen.se/skane/om-oss/nyheter-och-press/nyheter---skane/2021-06-01-skankusten-riskomrade-for-oversvamning-och-erosion.html>

3.4 Vad innebär översvämningar och erosioner?

En översvämning innebär precis som det låter, nämligen att en landmassa fylls med mer vatten än vad den har kapacitet för att ta hand om – det vill säga vattnet rinner inte undan utan stannar kvar och bildar en ny, beständig eller temporär, vattensamling på det som en gång var torra land. Detta kan ske vid olika vattendrag - exempelvis sjöar och åar, men också längsmed havskusten.⁴⁹ Erosion är benämningen på den process som inleds när vattennivåerna stiger och gröper ur marken på exempelvis stränder eller längsmed åar och älvar. Kraftig erosion leder ofta till skred och ras när vattensamlingar eroderat sig ner genom jordlagren.⁵⁰

3.5 Den strandnära sårbarheten

I den stora Klimat- och sårbarhetsutredningen från 2007, kapitel 4.3 sidorna 288 – 298, målas i en mörk bild upp hur Sverige kommer drabbas av återkommande översvämningar till följd av klimatförändringarna. Nederbörden kommer enligt klimatscenarioerna öka i hela landet, undantaget södra Sverige där det väntas bli torrare klimat under sommarperioden. Antalet dagar med extrem nederbörd, så kallade vattenkanoner, väntas öka i stort över hela landet, vilket väntas resultera i extrema flöden lokalt. Rapporten fastslår när det gäller förändringarna i de mer extrema flödena med 100-års återkomsttid är det främst västra Götaland och västra Svealand som är i farozonen, även om fjällvärlden och nordöstra Götaland riskerar större flöden än vad vi är vana vid idag. Andra delar i landet väntas få minskade 100-års flöden beroende på snösmältningssäsongens utjämnande med mindre vårflod och ökad avdunstning. Ett 100-årsflöde innebär att sannolikheten är 1 på 100 för varje enskilt år att flödet uppstår samt 63% risk att det inträffar någon gång under 100-årsperioden. Rapporten presenterar också oroande påståenden som visar på att havsnivån i Östersjön kommer att höjas med mellan 0,8 – 2 meter över medelnivå innan nästa sekelskifte. I exempelvis Sundsvall, som var en av tre referenskommuner som man granskade under arbetet med rapporten, innebär det en genomsnittlig höjning av vattennivån med 0,88 meter efter att hänsyn tagits till att landhöjningen där beräknas till 0,18 meter under samma period. Skadekostnaden beräknas ändå landa på 18 miljoner kronor bara i Sundsvall under den senare delen av detta sekel.

I den svenska kustzonen, som definieras av fastlandet fem kilometer från strandlinjen samt alla öar, återfanns vid rapportens färdigställande ungefär en miljon fastigheter som befolkades av 3,5 miljoner invånare. Av dessa byggnader återfinns ca 120000 stycken inom 100 meter från strandlinjen och en stor mängd av bebyggelsen vid havskusten i sydöstra Sverige ligger mindre än 5 meter över havsytan.⁵¹

⁴⁹ <https://www.smhi.se/kunskapsbanken/hydrologi/oversvamningar/olika-typer-av-oversvamningar-1.176299>

⁵⁰ <https://www.sgu.se/om-geologi/jord/fran-istid-till-nutid/erosion-och-igenvaxning/erosion/>

⁵¹ <https://www.regeringen.se/49bbad/contentassets/94b5ab7c66604cd0b8842fd6510b42c9/sverige-infor-klimatforandringarna---hot-och-mojligheter-kapitel-4-sou-200760>

I rapportens bilaga B14 kapitel 5.4.2. beskrivs hur stora de ekonomiska konsekvenserna skulle bli om ett 100-årsflöde hade inträffat längsmed alla större älvar och vattendrag vid tidpunkten för rapportens färdigställande, nämligen 18,4 miljarder kronor i dåvarande penningvärde.⁵² En ansenlig summa som står i kontrast till den längtan som många känner inför att bygga nära vattendrag.

Värt att notera är också att rapportens fjärde kapitel inleds på sidan 193 med följande beskrivning: ”*Konsekvenserna för vägnäten av klimatförändringar kommer att bli betydande. Den ökande nederbörden och ökade flöden innebär översvämningar, bortspolning av vägar och vägbankar, skadade broar samt ökade risker för ras, skred och erosion.*”. Man kan här ana att även om man som fastighetsägare vid kusten eller sjönära tomt inte skulle drabbas direkt av översvämning finns risken att fastigheten kan bli avskuren från vägnätet/fastlandet.

3.6 Några större historiska översvämningar i Sverige

Översvämningar är inget nytt fenomen i Sverige, tvärtom! För att förstå magnituden hos denna naturens kraft följer här ett kortare axplock av större översvämningar som inträffat. En av de tidigaste översvämningarna som drabbat Sverige och som går att bekräfta, var den stora stormfloden i november 1872 när vattenståndet i Östersjön steg tre meter över den normala nivån till följd utav en orkan. Hundratals människoliv gick förlorade och tusentals byggnader spolades bort av vattenmassorna.

Under 1900-talet inträffade ett flertal översvämningar i Sverige, men den värsta av dem torde ha varit den extrema vårfloden som drabbade Bergslagen 1977. Ihållande regn i kombination med snabb snösmältning orsakade översvämningar längsmed flera älvar och åar i området vilket orsakade stora skador, bland annat översvämmades cirka 5000 hektar jordbruksmark.⁵³ I mer modern tid kan exempelvis översvämningarna år 2000 lyftas fram som ett exempel. Under juli-november detta år inträffade en serie översvämningar i Norrland och Svealand när regnmängden detta år gjorde att små och medelstora vattendrag fylldes över sin kapacitet.^{54,55}

Hösten och vintern 2006 blev en snöfattig start där nederbörden bestod av regn i sådan omfattning att vattenflödena i södra Sverige svämmades över och gav upphov till flera jordskred i Västra Götaland, bland annat sveptes E6:an söder om Munkedal bort.⁵⁶ I början av september 2016 föll vardagslivet i Hallsberg samman då en regnkanon framkallat enorma översvämningar som fick till följd att större delen av samhället översvämmades. Skolor stängdes, hus evakuerades och stora mängder jordbruksmark förstördes.⁵⁷

⁵² <https://www.regeringen.se/49bbad/contentassets/94b5ab7c66604cd0b8842fd6510b42c9/sverige-infor-klimatforandringarna---hot-och-mojligheter-bilagedel-b-for-teckning-bilaga-b-14-15-sou-200760>

⁵³ <https://www.smhi.se/kunskapsbanken/hydrologi/historiska-oversvamningar/1977-extrem-varflod-i-bergslagen-1.12828>

⁵⁴ <https://www.smhi.se/kunskapsbanken/hydrologi/historiska-oversvamningar/2000-oversvamningarna-i-sodra-norrland-i-juli-1.12665>

⁵⁵ <https://www.smhi.se/kunskapsbanken/hydrologi/historiska-oversvamningar/2000-hostflode-i-varmland-och-dalarna-vanern-1.7888>

⁵⁶ <https://www.smhi.se/kunskapsbanken/hydrologi/historiska-oversvamningar/2006-oversvamningar-och-jordskred-i-vastra-gotaland-1.12094>

⁵⁷ <https://www.smhi.se/kunskapsbanken/hydrologi/historiska-oversvamningar/2015-skyfall-hallsberg-1.144070>

Som nämndes i inledningen av uppsatsen drabbades bland annat Gävle av enorma översvämningar under augusti 2021 efter att rikliga regnmängder gjorde att Gavleån, delar av Dalälven samt vissa vattenkraftverk och mindre vattendrag svämmade över. Även om Gävle ansågs vara den stad som blev värst drabbad så drabbades även Dalarna hårt av dessa översvämningar och vardagslivet ibland annat Gävle, Falun och vissa mindre orter i Gästrikland och mellersta Dalarna fick sättas på paus under flera månader för att hantera konsekvenserna av översvämmade byggnader.⁵⁸

3.7 Ansvar kring skydd av fastigheter vid översvämningar

I första hand är det fastighetsägaren själv som ansvarar för att dennes fastighet och egendom skyddas vid översvämningar. Räddningstjänsten prioriterar i första hand att rädda liv och samhällsviktig egendom. Kommunen ska visserligen arbeta förebyggande, men då med kollektivets bästa i åtagande och inte på individnivå. Den enskilde fastighetsägaren har skyldighet att tillhandahålla dig information om vilka risker för översvämningar som föreligger i just dennes område och anpassa sig efter dessa omständigheter. Informationen är hämtad från svenska myndigheters krisinformationscentral som drivs av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, där mer information som berör ansvarsfördelningen återfinns.⁵⁹

3.8 Summering och uppsatsförfattarens korta analys

Av Klimat- och sårbarhetsutredningen framgår det att en stor del av de strandnära fastigheterna i Sverige ligger i riskzonen för att på ett eller annat sätt drabbas av översvämning eller erosion. Markägarnas starka önskan att bygga nära strandlinjen, som var en utav flera bakomliggande orsaker till Regeringens proposition om ett differentierat strandskydd, skulle avsevärt öka den redan stora exponeringen för översvämningar och erosioner som finns idag. Risker är heller inte obetydliga att vi inom en snar framtid får mindre areal av obrutna stränder i Sverige till följd av dessa naturkrafter. Även om fastighetsägaren har ett eget ansvar för sin egen fastighet vore det i ett sådant läge oansvarigt att genom en uppluckring av strandskyddet inbjuda till ytterligare byggen som riskerar att stå under vatten inom en inte alltför avlägsen framtid.

Uppsatsförfattaren instämmer med inledningen under rubriken ”Anpassningsåtgärder” på sidan 299 i Klimat- och sårbarhetsutredningens fjärde kapitel – ”ett säkert sätt att minska risker för översvämningsskador är att undvika nybyggnation inom riskområden för översvämning!”

⁵⁸ <https://www.smhi.se/kunskapsbanken/hydrologi/historiska-oversvamningar/2021-skyfall-i-gavle-1.175548>

⁵⁹ <https://www.krisinformation.se/detta-kan-handa/oversvamning>

4. Naturens område och djurens livsstil

4.1 Inledning

Många som läser det här avsnittet har säkert minnen från strandbesök där man har stått i grunt vatten i sjön och sett små fiskar leka i deras barnkammare, eller kanske minns den klibbiga känslan av alger och sjögräs som återfinns i vattnet om man simmar en bit längre ut. Att sitta på sin filt vid stranden en vacker sommardag och njuta av naturen runtomkring sig, att höra fåglarna som flyger förbi eller fisken som plaskar en bit ut i vattnet klassar nog många som livskvalité. Men ekosystemen runt mindre vattendrag är känsliga för förändringar och frågan är om detta något vi vill bevara eller något som vi kan vara utan?

4.2 Syfte

Syftet med detta kapitel är att undersöka delfrågan ”Vad får eventuella förändringar av strandskyddet för effekt för djur- och växtliv?”. För att kunna analysera detta inhämtas information från bland annat Naturskyddsföreningen, SNF. En summering av kapitlet görs sedan följt av en analys kring Regeringens proposition 2021/22:168 – en ökad differentiering av strandskyddet, som aldrig hann bli verklighet, som avslutar kapitlet för att ge läsaren en nyanserad bild kring effekterna av ett förändrat strandskydd kopplat till naturens eget behov - för att på så sätt besvara själva delfrågan.

4.3 Hur ska begreppen användas och förstås?

Förutom att använda olika begrepp kring ”djur- och växtliv” som fasta beskrivningar kring sjöar och vattendrag är tanken med detta kapitel är att dessa begrepp också ska väcka en empati hos läsaren genom att öka förståelsen kring det vackra som naturen faktiskt kan ge oss utan att vi behöver bygga oss in över området. Vid läsningen av detta kapitel är tanken att läsaren tar med sig ny kunskap och förståelse för denna annorlunda värld.

4.4 Vad innebär barnkammare för vattenlevande djur?

Grunda mjuka bottenar, i exempelvis sjöar och vikar, innebär att vattnet ofta är mer stillastående än ute i fjärdar och öppet hav. Vid exempelvis vikarna vid havskusten gör öar och uddar vågrörelserna mindre, vilket ger varmare vatten och gynnar olika vattenväxter som breder ut sig i täta ängar. I vikar och sjöar står ofta vassen tät och på botten syns ofta spår av djur som lever nedgrävda i leran eller sanden. De grunda mjuka bottenarna är under sommarhalvåret rika på yngel och smådjur. Vattenväxterna i kombination med den grunda, varma botten är idyllisk för fiskarna som söker sig dit för att leka och erbjuda deras yngel en lugn och skyddad plats att växa upp på.⁶⁰

⁶⁰ <https://www.havet.nu/livet/livsmiljoer/grunda-mjuka-bottnar>

4.5 Vattnets känsliga ekosystem

Mindre sjöar och vattendrag utgör barnkammare för diverse vattenlevande djur som exempelvis öring, abborre, mussla och ål. Större fiskar, exempelvis gädda, lever sedan av detta smörgåsbord som även utgör lunchbuffé åt fåglar och andra rovdjur.

Växtligheten runt dessa områden är i sin tur beroende av ekosystemet som detta medför.⁶¹ En stor andel av vattendragens mjuka bottenområden är idag exploaterade, speciellt längsmed kusterna. Bryggor, småbåtshamnar och muddring har lett till att vattenväxterna har trängts undan och många av ekosystemen som är beroende av grunda mjukbottnar är klassade som hotade. Ålgräset på Västkusten minskar drastiskt och idag täcks mindre än hälften av de grunda vikarna med ålgräs jämfört med på 80-talet.⁶² Naturskyddsföreningen är av åsikten att ju fler som bygger strandnära desto större är risken för att inte bara naturen vid stranden förstörs, utan att även bryggor och båttrafik även leder till en ökad mängd muddring och miljögifter.⁶³

En intressant fotnot är att Sverige idag inte lyckas nå FN:s mål för att skydda den biologiska mångfalden vid bland annat sjöar och vattendrag, om detta skriver Naturskyddsföreningen i ett uttalande från dess riksstämman 2021.⁶⁴ De så kallade Aichimålen sattes upp av FN:s medlemsländer 2010 som en tioårig strategisk plan för att skydda den biologiska mångfalden.⁶⁵

4.6 Summering och uppsatsförfattarens korta analys

Remissinstanserna uttryckte oro kring den föreslagna propositionen, som behandlades i kapitel 2. Naturvårdsverket ansåg exempelvis att förslagen öppnade upp möjligheten att bygga mer vid oexploaterade kuster, sjöar och vattendrag.⁶⁶ När man analyserar ekosystemet som råder vid sjöar och vikar förstår man lätt kritiken kring förslagen och oron hur ekosystemen skulle rubbas om liknande förslag skulle bli verklighet. Att regeringen vid områden med särskild betydelse för djur- och växtliv föreslog större restriktion är orrelevant eftersom underlaget saknade konkreta förslag för att säkra detta i praktiken.^{67,68}

Förslagen kring strandskyddet i regeringens proposition skulle få negativa konsekvenser för växter och djur enligt regeringens egen konsekvensbeskrivning.⁶⁹ Att ställa legitimiteten för strandskyddet mot naturens behov utan att klara av att upprätthålla varken sina egna miljömål från 1999 eller de mål som FN satte upp 2010 får anses som högst anmärkningsvärt.⁷⁰

⁶¹ <https://www.sportfiskarna.se/Om-oss/Aktuellt/ArticleID/10150/Ny-statlig-utredning-allvarligt-hot-mot-strandskyddet>

⁶² <https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/en-vacker-ang-ar-viktig-aven-under-ytan-darfor-behovs-strandskydd/>

⁶³ <https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/mysiga-bryggor-forodande-effekter/>

⁶⁴ <https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/uttalande-fran-naturskyddsforeningens-riksstamma-2021/>

⁶⁵ https://old.naturskyddsforeningen.se/sites/default/files/dokument-media/biologisk_mangfald_nulage_och_vagen_framat.pdf

⁶⁶ Se Regeringens Lagrådsremiss – en ökad differentiering av strandskyddet, Kapitel 5 sid 58.

⁶⁷ Se Regeringens Lagrådsremiss – en ökad differentiering av strandskyddet, Kapitel 5 sid 71.

⁶⁸ Se Regeringens Lagrådsremiss – en ökad differentiering av strandskyddet, Kapitel 5 sid 72.

⁶⁹ Se Regeringens Lagrådsremiss – en ökad differentiering av strandskyddet, Kapitel 14 sid 134.

⁷⁰ Se Regeringens Proposition 2021/22:168 – en ökad differentiering av strandskyddet, Kapitel 13 sid 120.

5. Är strandskyddet i behov av förändring?

5.1 Summering och uppsatsförfattarens argument för införandet av ett starkare strandskydd

Ja, Sverige är i behov av ett starkare strandskydd! Den traditionella balansen mellan markägarnas rätt att använda sin mark respektive allmänhetens rätt att kunna nyttja marken behöver bibehållas. Sett till bristerna i regeringens föreslagna proposition samt hur enkelt det är att sätta balansen ur spel visar på behovet av ett starkare strandskydd än vad vi har idag. Det går heller inte att ignorera den utveckling som håller på att ske med stigande vattennivåer kopplat till klimatförändringarna eller naturens behov av fredade zoner. Slutsatsen måste bli att dagens strandskyddsregler inte täcker behoven som en fredad och ostörd natur kräver om det går att sätta det ur spel på ett så lätt sätt som regeringen förordade. En ohelig allians som detta var kan väldigt enkelt missbruka naturens behov och omforma strandskyddet efter eget godtycke. Strandskyddsreglerna behöver stärkas genom att allmänhetens rätt till orörda stränder och naturens rätt till fredade zoner skrivs in i grundlagen, inte minst för framtida generationers skull som i annat fall riskerar att stå utan orörda stränder och med utdöda arter till följd av överexploatering och översvämning. Hur man ändrar strandskyddet har också betydelse för strandskyddets moraliska ställning. Om strandskyddsbestämmelserna inte stärks så går det att ifrågasätta om de överhuvudtaget gör någon nytta om de ändå går att sätta ur spel så enkelt som den oheliga alliansen nu har försökt göra. Fokus behöver flyttas från strandskyddets lagtekniska skrifter till att bli en fråga om moral och ansvar. Ett grundlagsskyddat strandskydd får en större moralisk legalitet på grund av dess begränsningar mot enkla majoritetsbeslut och oheliga allianser. En tröghet i beslutsprocessen skulle vara en viktig komponent för att åstadkomma fredade stränder. Om denna förstärkning skulle bli verklighet skulle den stå sig bättre över tid och stärka allmänhetens medvetenhet angående strändernas behov och faran med översvämningar. En sådan grundlagsändring är inte helt oproblematiske och kan ta tid, andra ändringar som dock kan göras dessförinnan för att stärka strandskyddet är exempelvis ett krav på kvalificerad majoritet vid tilltänkta förändringar och en kvorumregel – ett krav på minsta antalet närvarande beslutsfattare som måste vara närvarande vid beslutsfattandet. Sådana enklare ingrepp i beslutsprocessen skulle kunna leda till att strandskyddet respekterades mer om dessa ingrepp blir mer normativa. Införandet av en kvorumregel skulle också stärka incitamentet av att förändringar är något viktigt och betydelsefullt. En viktig sidofråga som behöver diskuteras är frågan om skadeansvaret för översvämmade fastigheter som ändå byggs nära riskutsatta områden. Det kan inte vara rimligt att försäkringsbolagen ska behöva ta all ekonomisk konsekvens av översvämmade hus som byggs i dessa områden när fastighetsägaren borde vara medveten om riskerna och konsekvenserna med sitt beslut. En avsevärd avtrappning av försäkringstagarens ersättning är rimlig i förhållande till de risker som hen utsätter sig för genom att bygga inom ett område där huset löper stor risk att förstöras till följd av översvämning eller erosion.

Om varandet eller icke varandet av förstärkta strandskyddsregler skulle ställas på sin spets så syns tydliga värderingsfrågor. Vad ska värderas högst och varför? Är det allmänhetens och naturens rätt till orörda stränder eller är det markägarens rätt att kunna utnyttja sin mark på det sätt som hen så önskar? Om det juridiska svaret frånhålls både moral och värdering så finns det inget tydligt svar som inte baseras på individens egna etiska och moraliska överväganden. Därför måste samhällets kollektiva moral och empati för naturen få genomsyra frågan och stärkas gentemot godtyckliga nycker från politiker och beslutsfattare som bara ser den närmaste nutiden och inte den långsiktiga framtiden.

5.2 En avslutande kommentar – antalet stränder är inte oändliga!

Är uppsatsförfattarens förslag till förändringar rimliga i förhållande till frågans art? Om uppsatsförfattarens förändringar genomförs kan vi då säga att strandskyddet är säkrat? Eller innebär uppsatsförfattarens föreslagna förändringar en cementering där markägarna i praktiken förlorar kontrollen över sin mark? Svaret på frågorna är enligt uppsatsförfattaren pendlande mellan ett klart ja och ett jakande. Uppsatsförfattarens förslag torde vara rimliga i förhållande till frågans allvar och komplexitet – det ska inte vara lätt att förändra vår natur oåterkalleligt! Innebörden i uppsatsförfattarens förslag säkrar inte strandskyddet för tid och evighet, inte heller cementerar de en förlorarstatus för markägarna. Vad uppsatsförfattarens förslag däremot gör är att ge mer tid till eftertanke innan förändringar av strandskyddet genomförs, kontraktet mellan samhället och naturen blir mer jämbördigt. Vi kan inte behandla stränder och vikar som en oändlig källa som vi kan exploatera utan konsekvenser. Naturen är vacker, farlig och sårbar på samma gång, och har vi lärt oss något av historien så är det att naturen oftast inte kan skydda sig själv. Och de gånger som naturen faktiskt skyddar sig själv raseras människans byggen vartefter människan i vredesmod frågar sig vad de har gjort för att förtjäna den behandlingen, vartefter naturen får ett oförtjänt dåligt rykte. Vi i samhället måste kritiskt granska vårt eget tillvägagångssätt, bara för att något har fungerat under lång tid innebär det inte per automatik att det ska fungera för alltid. Uppsatsförfattaren förespråkar större respekt för naturens stränder, samt dess växter och djurliv, och ett strandskydd som ligger i paritet med naturen och miljön.

Källförteckning

Offentlig realia i tryck och publikationer

Länsstyrelsen Skåne: Rapport 2021 avseende Skånekusten som riskområde för översvämning och erosion.
SMHI:s kunskapsbank: Rapport 2021 angående översvämning i Gävle.
Riksbankens Jubileumsfond: Anslag 2018 avseende Naturvetenskap och Rättsvetenskap.
Proposition 2021/22:168 - En ökad differentiering av strandskyddet.
SOU 2007:60 - Sverige inför klimatförhandlingarna – hot och möjligheter.
Sveriges Kommuner och Regioner m.fl.: Debattartikel 2021 avseende att Regeringen måste förändra strandskyddet i grunden.
Hedemora kommun: Blanketter och information – Vad är strandskydd?
SOU 1938:45 - Betänkande med förslag angående reglering av strandbebyggelse m.m.
Stadsfullmäktiges utlåtande nr. 31 1939 med anledning av remiss av fritidsutredningens betänkande angående reglering av strandbebyggelse m.m.
SFS nr. 1947:385 - Byggnadslag.
Proposition 1952:187 - Förslag till Strandlag.
SFS nr. 1964:822 - Naturvårdslag.
Proposition 1974:166 - Förslag till ändring i Naturvårdslagen.
Proposition 1975:17 - Meddelande av lokala sjötrafikföreskrifter.
Proposition 1993/94:229 - Strandskydd.
Proposition 1997/98:45 - Förslag till miljöbalk.
Proposition 2013/14:214 - Strandskyddet vid små sjöar och vattendrag.
Regeringens lagrådsremiss 2021/12 – en ökad differentiering av strandskyddet.
SMHI:s kunskapsbank: Fakta om olika typer av översvämningar.
SGU:s kunskapsbank: Fakta om erosion.
SMHI:s kunskapsbank: Historiska översvämningar.
Krisinformation.se, en kunskapsbank för informationsförmedling av vid kris.

Praxis från Mark- och miljööverdomstolen

Mark- och miljööverdomstolens dom nr. 2020:5 angående Strandskydd inom detaljplan.
Mark- och miljööverdomstolens dom nr. F5418-13 angående Avstyckning av våtmark.
Mark- och miljööverdomstolens dom nr. M10756-14 angående Strandskyddsdispens för enbostadshus.

Litteratur

Jareborg, Rättsdogmatik som vetenskap, SvJT 2004 sid. 1.
Gunnerstad och Ingvarsson, Den komparativa rätten – värd den omväg?, SvJT 1997 sid. 5.

Övrigt

Centerpartiet: Pressmeddelande 2021 - Förändrat strandskydd och stärkt äganderätt i skogen.

Havet.nu, en kunskapsbank om havsmiljön.

Lawline.se: Förfrågan och svar huruvida en sjötomt får beträdas med stöd av allemansrätten.

Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund: Debattartikel 2020 - Ny statlig utredning allvarligt hot mot strandskyddet.

Naturskyddsföreningen: Artikel 2021 - Därför behövs strandskyddet.

Naturskyddsföreningen: Artikel 2021 - Mysiga bryggor med förödande effekter.

Naturskyddsföreningen: Artikel från föreningens riksstämma 2021.

Naturskyddsföreningen: Informationsfolder - Biologisk mångfald – nuläge och vägen framåt.